

Aan:
College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Kampen
p.a. Postbus 5009
8260 GA Kampen

Betreft: Inspraakreactie voorontwerpbestemmingsplan IJsseldelta-Zuid

Kampen, 16 maart 2010

Geacht College,

Graag maakt de Vereniging voor Natuurstudie en –bescherming IJsseldelta, hierna Natuurvereniging IJsseldelta, gebruik van de door u aangegeven mogelijkheid haar zienswijze te geven op het ter inzage liggende voorontwerpbestemmingsplan IJsseldelta-Zuid.

In deze zienswijze gaan wij nader in op de volgende onderwerpen:

1. Het tijdens de planvorming doorlopen proces is onoverzichtelijk, de inbreng van de burger is daarin tot dusverre niet in betekende mate betrokken;
2. Nut en noodzaak zijn niet aangetoond en de risico's vanuit het oogpunt van veiligheid maar ook in financieel opzicht zijn groot
3. De effecten van het plan zijn niet op toereikende wijze in kaart gebracht
4. De plannen voor natuurcompensatie leiden er niet toe dat de schade aan natuurwaarden door het plan in voldoende mate en tijdig worden gecompenseerd.

1. Proces

In dit deel van onze zienswijze gaan we nader in op het proces dat is doorlopen tot het ter visie leggen van dit voorontwerpbestemmingsplan. We constateren dat het proces onoverzichtelijk is en op onderdelen telkens weer andere plannen laat zien voor hetzelfde gebied. De rol van de burger in die plannen is ondanks de grote gevolgen ervan beperkt gebleven tot alleen de volgens de wet verplichte inspraakprocedures.

Onoverzichtelijke besluitvorming

Het nu in procedure gebrachte voorontwerpbestemmingsplan is bepaald niet het enige plan dat voor hetzelfde gebied ter visie is gelegd. We constateren dat in de diverse plannen geregeld verschillen zijn tussen de ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt: met name is er sprake van uiteenlopende aantallen te bouwen woningen in hetzelfde gebied. De diverse plannen en hun onderlinge verschillen maken dat de procedure alleen voor een terzake kundige en dan alleen nog met de nodige moeite zijn te volgen. Zonder uitpuittend te willen zijn noemen we de volgende plannen en afspraken die de laatste jaren voor dit gebied al dan niet in procedure zijn gebracht:

- wel of geen bestuurlijke afspraak over 1100 woningen? Er is al geruime tijd onduidelijkheid over het al dan niet bestaan van een bestuurlijke afspraak tussen (onder andere) de gemeenten Kampen en Zwolle waarin de eerste aangeeft dat in het bypassgebied ruimte is voor de bouw van 1100 (dure) woningen voor de 'regionale opgave'. We constateren dat zo een dergelijke afspraak al bestaat, dat die nimmer ter goedkeuring aan de Gemeenteraad van de beide gemeenten is voorgelegd, wat gelet op de grote gevolgen ervan voor o.a. natuur en landschap naar onze mening wel had moeten gebeuren;
- Masterplan IJsseldelta zuid. Tot 2030 zal Kampen vier- tot zesduizend woningen bouwen voor de eigen bevolking (blz. 5).
- Streekplanherziening. Op basis van veel te hoog geraamde bevolkingscijfers wordt in paragraaf 4.5.2.2.1 van de "Partiële herziening" (en in de PlanMER) berekend dat Kampen in 2020 voor eigen behoefte 3550 woningen nodig zal hebben (en in 2030 4900). Daar moeten nog 800 (en tot 2030 1100) woningen bij komen om te voldoen aan de door Netwerkstad Zwolle-Kampen gemaakte afspraken om Kampen een contingent van 1100 woningen te laten bouwen voor Zwolle.
- Structuurplan Kampen Zuid-West. Het plan-MER en het Structuurplan (op blz. 31-32) komen uit op een totaal van 4000 te bouwen woningen voor het jaar 2020 en 6000 voor het jaar 2030.
- Structuurvisie gemeente Kampen. De bestaande plannen voor woningbouw in de gemeente Kampen voorzien volgens de structuurvisie (p. 22) ongeveer 3.300 woningen.
- Dit (voorontwerp) bestemmingsplan maakt melding van 1100 woningen voor de regionale opgave, nog eens 200 voor de 'eigen woningopgave en een viertal landgoederen.

Uit het voorgaande blijkt al dat de aantallen in hetzelfde gebied te bouwen woningen sterk uiteen lopen. Ons is dan ook onduidelijk of het in het voorontwerpbestemmingsplan genoemde aantal woningen, dat op zich zelf al onnodig is, door de gemeente als vertrekpunt voor het aantal woningen uit een van de andere plannen wordt gezien.

Conclusie: voor hetzelfde gebied zijn talrijke plannen en afspraken gemaakt. De in de plannen genoemde aantallen te bouwen woningen blijken telkens en soms sterk van elkaar te verschillen.

De burger staat buiten spel

Leden van onze vereniging waren op diverse manieren bij bovenstaande plannen betrokken. Zo participeerden we in het Stadsdebat Kampen 2030 uit 2003, waren we via Natuur en Milieu Overijssel vertegenwoordigd in de klankbordgroep IJsseldelta-

Zuid en hadden we zitting in de klankbordgroep die bijeenkwam in het kader van de Structuurvisie 2030. Onze belangstelling daarvoor werd mede gesterkt door de uitnodiging die wij van de gemeente ontvingen¹, en waarin de projectleider, dhr. C.M. Brugman, ons aankondigde dat “deze klankbordgroep ... ook wordt gehoord over de voorstellen waar de raad een besluit over neemt”. Wij hebben daaruit opgemaakt dat ook de ambities van de gemeente, zeg maar de uitgangspunten voor de structuurvisie, aan de klankbordgroep zouden worden voorgelegd. Dat is niet gebeurd en dat betreuren wij zeer. De ervaringen uit de klankbordgroep IJsseldelta-Zuid zijn vergelijkbaar.

Tijdens de schaarse momenten waarop wél inspraak werd geboden werd door onze vereniging een zienswijze ingebracht, overigens telkens zonder dat de door de vereniging ingebrachte en goed beargumenteerde standpunten noemenswaardige gevolgen hadden.

Conclusie: Natuurvereniging IJsseldelta is vertegenwoordigd geweest in de klankbordgroepen die zijn geformeerd voor enkele van de planvormingsprocessen in dit gebied. De mate waarin rekening werd gehouden met de inbreng van de vereniging was consequent, anders dan vooraf gesuggereerd, verwaarloosbaar. De schaarse keren dat wél inspraak werd geboden werd door de vereniging een zienswijze ingebracht, steeds zonder tastbaar resultaat.

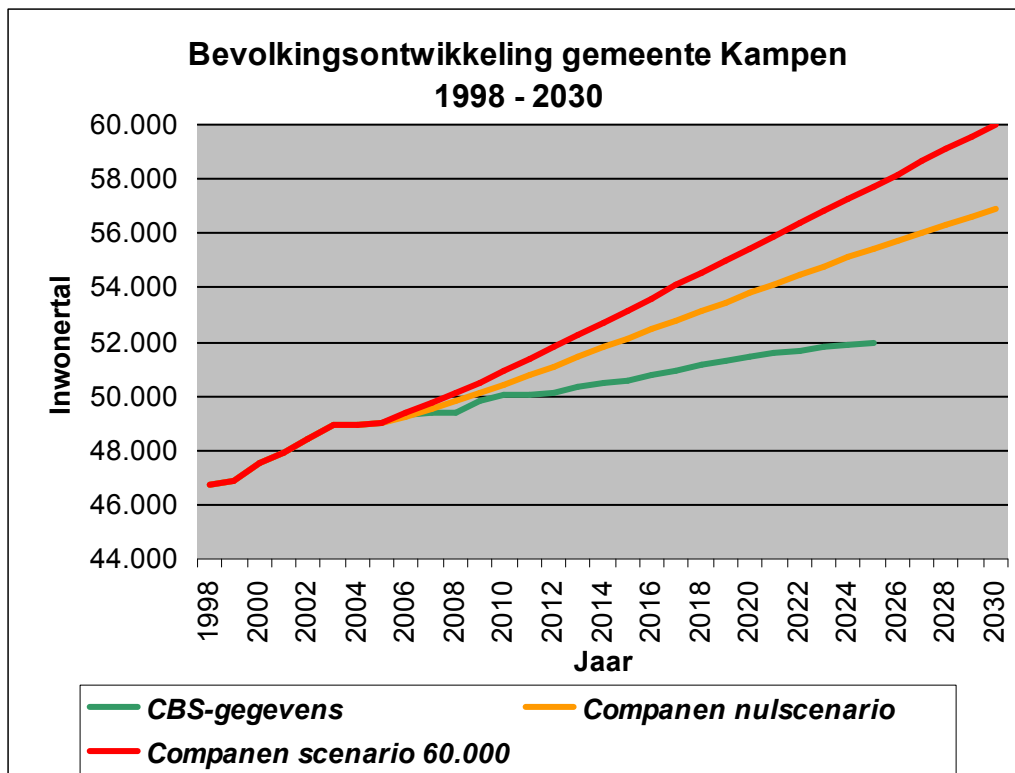
2. Nut, noodzaak en risico's

In dit deel van onze zienswijze gaan we nader in op de woningbouwplannen. We constateren dat de gemeente Kampen (veel) te veel woningen wenst te bouwen, van het verkeerde type en op de verkeerde locatie. Er is geen noodzaak om te bouwen in het gebied westelijk van de Zwartendijk. Ook zijn de mogelijkheden om de vermeende woningopgave in bijvoorbeeld Dronten te realiseren nooit onderzocht. Behalve woningbouw maakt dit bestemmingsplan ook uitbreiding van het aantal ligplaatsen mogelijk nabij de Roggebotsluis. Ook de noodzaak hiervan is niet aangetoond.

De gemeente Kampen bouwt veel te veel woningen

De onderstaande figuur toont de bevolkingsontwikkeling in de gemeente Kampen. Bron van de informatie achter de groene lijn is het Centraal Bureau voor de Statistiek, die zowel de aantallen inwoners op 1 januari van elk kalenderjaar publiceert als ook prognoses doet voor de verwachte bevolkingsontwikkeling. De oranje en de rode lijn tonen twee andere scenario's van bevolkingsontwikkeling. Bron van die informatie is het bureau Companen, dat op verzoek van de gemeente Kampen een prognose heeft gemaakt van de benodigde hoeveelheid woningen wanneer in Kampen alleen gebouwd zou worden voor de 'eigen' woningbehoefte (de oranje lijn) of zou groeien tot 60.000 inwoners (de rode lijn). Beide scenario's blijken qua inwonertal en dus ook qua woningbehoefte veel hoger uit te vallen dan de werkelijke bevolkingsontwikkeling in de afgelopen tien jaar.

¹ Brief gemeente Kampen d.d. 12 oktober 2007, kenmerk 20071025-1, waarin onze vereniging is uitgenodigd zitting te nemen in de klankbordgroep Structuurvisie Kampen 2030



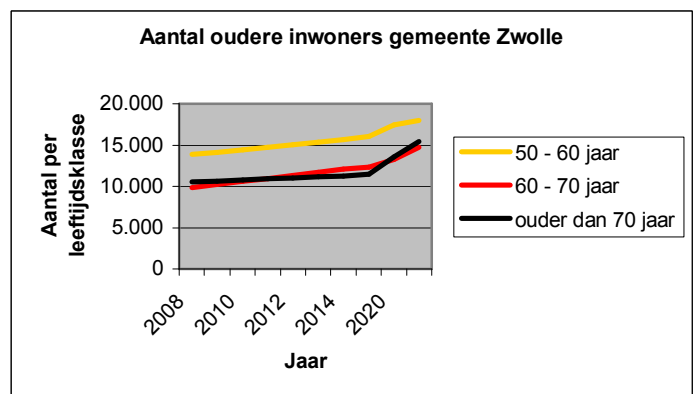
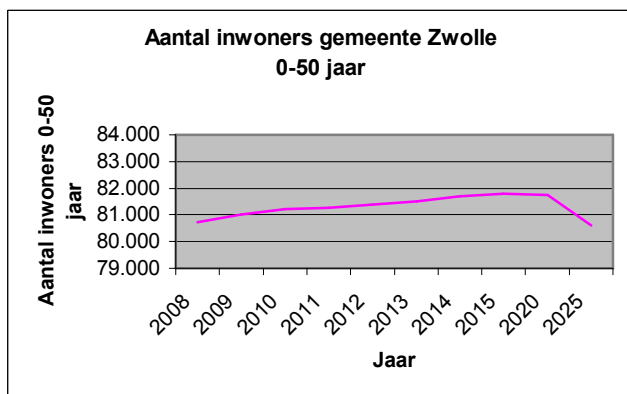
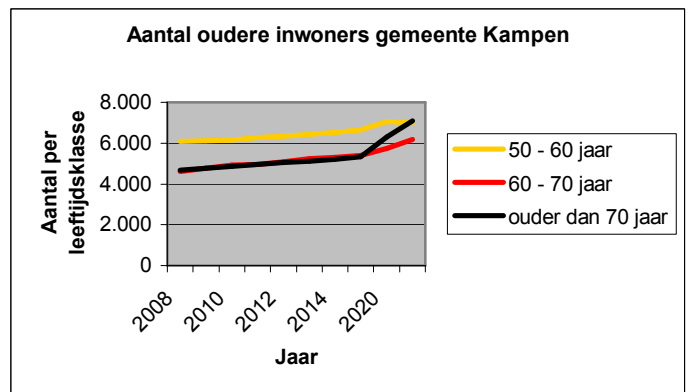
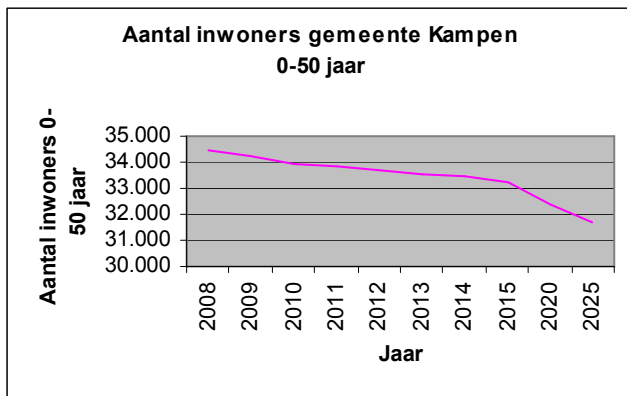
Het is niet aannemelijk dat de ontwikkeling van het inwonertal in de komende 20 jaar een duidelijk andere tendens zal laten zien. Eerder zal het zo zijn dat de bevolkingsgroei, net als elders in den lande, zal stagneren of ten hoogste licht zal groeien. De in de gemeente nog beschikbare woningbouwlocaties zijn veruit toereikend om zelfs een lichte groei te kunnen opvangen (zie daartoe ook de passage in deze brief over inbreiding).

Het gemeentelijke woningbouwprogramma houdt er rekening mee dat de gemeente Kampen doorgroeit naar 60.000 inwoners. Dit is het vertrekpunt voor de Structuurvisie 2030 (zie bijvoorbeeld bladzijde 22 van de Structuurvisie) en de omvang van woningbouwlocaties is daarop afgestemd. Uit het voorgaande blijkt dat de gemeente Kampen, wanneer de huidige tendens doorzet, niet verder zal groeien dan tot ongeveer 53.000 inwoners, dus zo'n 3.000 inwoners meer dan nu. Dat inwonertal is dus inclusief de opvang van de woningbehoefte van 'de regio', volgens (overigens nooit aan de Gemeenteraad voorgelegde) afspraken 1100 woningen. Het gemiddelde aantal mensen per woning bedraagt in Kampen nu ongeveer 2,51. Dat aantal daalt overal langzaam maar zeker, ook in Kampen. Wanneer deze 'gezinsverdunding' de landelijke trend volgt dan bedraagt deze in 2030 ongeveer 2,26 mensen per woning. Als we de toename van het aantal inwoners delen door dit aantal van 2,26 (wat dus een overschatting oplevert omdat het huidige aantal mensen per woning hoger is) volgt het aantal te bouwen woningen voor de verwachte groei van de bevolking, dus $(53.000 - 49.860) / 2,26 =$ bijna 1.400 woningen, te bouwen ergens in de gemeente Kampen.

Conclusie: Aangezien de bestaande woningbouwlocaties (op inbreidingslocaties) in ruime mate toereikend zijn voor de woningbehoefte van de gemeente Kampen is er zeker nu geen enkele reden voor ontwikkeling van de woningbouwlocatie die door dit bestemmingsplan mogelijk wordt gemaakt.

De gemeente Kampen bouwt het verkeerde type woningen

De onderstaande figuren laten zien hoe de verwachte leeftijdopbouw van de gemeenten Kampen en Zwolle is voor de periode tot 2025. De figuren zijn eensluidend: de omvang van het inwonertal neemt enigszins toe, in de gemeente Kampen met circa 4 %. Wanneer we de toename nader bekijken en uitsplitsen per leeftijdklasse, dan valt op dat de toename in de gemeente Kampen uitsluitend voor rekening komt voor de leeftijdscategorie boven 50 jaar. In de gemeente Zwolle is de ontwikkeling vergelijkbaar, hoewel hier de leeftijdscategorie tot 50 jaar eerst nog met circa 500 inwoners toeneemt, om na 2020 af te nemen tot een niveau onder dat van 2008. Zie de onderstaande figuren; de bijbehorende cijfermatige gegevens zijn te vinden in bijlage 1.



De ontwikkeling van het type woningen dat mensen met toenemende leeftijd bewonen wordt wel aangeduid met het begrip 'wooncarrière'. De wooncarrière volgt de ontwikkelingen in een mensenleven, d.w.z. achtereenvolgens het uitwonend worden, samenwonen/ trouwen (gezin zonder kinderen), gezin met 1 of meer inwonende kinderen, gezin zonder inwonende kinderen en tot slot alleenstaande ouderen. Bij elk 'stadium' hoort een best passende woning die logischerwijze het grootst is in de periode dat sprake is van inwonende kinderen. Op hogere leeftijd, d.w.z. vanaf het moment dat kinderen het ouderlijk huis hebben verlaten, heeft de gemiddelde Nederlander geen behoefte meer aan een grotere woning.

In het voorgaande is aangetoond dat de Kamper bevolking en die in Zwolle alleen nog groeien in de leeftijdscategorie ouder dan 50 jaar. Na deze leeftijd is in de meeste gezinnen geen sprake meer van alleen inwonende kinderen. Dat leidt tot de

conclusie dat de behoefte aan grotere woningen dan die in de bestaande woningvoorraad zal gaan afnemen.

Het bestemmingsplan voor het Okselgebied maakt de bouw van (onder meer) grotere woningen mogelijk dan die in de bestaande woningvoorraad. Gelet op de bevolkingsontwikkeling van de gemeenten Kampen én Zwolle zal de behoefte hieraan eerder afnemen dan toenemen. Het risico op onverkoopbaarheid van de te bouwen grotere woningen is dan ook groot. Aangezien het financiële risico hiervan voor rekening is van (de inwoners van) de gemeente Kampen is bouw van grotere woningen in dit gebied alleen al vanuit deze overweging op dit moment onverantwoord.

Conclusie: de behoefte aan grotere woningen dan die op dit moment deel uitmaken van de woningvoorraad zal de komende jaren eerder afnemen dan toenemen, wat het risico op onverkoopbaarheid vergroot.

De gemeente Kampen bouwt woningen op de verkeerde plaats

Op 28 mei 2009 stelde de gemeenteraad van de gemeente Kampen de Structuurvisie 2030 vast. In dit document wordt aangegeven welke ontwikkelingen de gemeente Kampen de komende 20 jaar noodzakelijk acht en op welke plaats en in welke vorm die ontwikkelingen een plaats zouden moeten krijgen.

Het College van B&W blijkt de Structuurvisie in haar besluitvorming op steeds andere wijze een rol te geven. Als willekeurig voorbeeld hiervan kan de agenda van de vergadering van de raadscommissie ruimtelijke ontwikkeling van 1 februari 2010 gelden. Daarin verwijst het College enkele malen naar de Structuurvisie 2030. Bij agendapunt 9 (herinrichting sportpark de Maten) spreekt men over de Structuurvisie als “een richtinggevend document is en geen blauwdruk” maar wordt bij agendapunt 15 (stadsrandzone IJsselmuiden – de Koekoek) gesproken in termen als “de richtinggevende uitspraken uit de Structuurvisie Kampen 2030 zijn daarbij leidend”.

De Gemeenteraad van de gemeente Kampen stelde op 21 februari 2008 de kaders vast voor de later dus aangenomen Structuurvisie 2030. Tijdens die vergadering werd een amendement aangenomen, met als letterlijke tekst: “De omvang van het te ontwikkelen gebied bepaalt de raad aan de hand van de 2 jaarlijkse monitor van relevante ontwikkelingen.” Uit de thans ter visie liggende stukken kunnen wij niet opmaken dat aan de gemeenteraad de resultaten van de in het amendement bedoelde monitoring zijn overgelegd. Wij maken u er op attent dat een besluit over de wijziging van het bestemmingsplan niet eerder kan plaatsvinden dan na het openbaar worden van de in het amendement bedoelde monitoringgegevens. Uit de Structuurvisie 2030 onderbouwt de gemeente de beschikbaarheid van zogeheten ‘inbreidingslocaties’ voor woningbouw. We lezen op blz. 51 in het document dat bij realisatie van woningbouw “stap 1 is: “Inbreiden en afbouwen” - het aantal woningen dat hierbij wordt genoemd is “3300 nieuwe woningen”. De kaart op blz. 56 toont de lokaties. Op inbreidingslocaties zijn voor zover nu bekend plannen goedgekeurd of nog in ontwikkeling voor ongeveer 2275 woningen. Zie bijlage 2 voor een onderbouwing van deze inbreidingsplannen. In dat getal is de herstructurering van de Hanzewijk (realisatie 875 woningen ter vervanging van verouderd woningaanbod) verdisconteerd.

Uit het voorgaande bleek al dat in Kampen behoefte is aan maximaal ongeveer 1.400 woningen. Zelfs zonder rekening te houden met de vernieuwing van de Hanzewijk wordt dat aantal dus al gehaald door uitsluitend te bouwen op de al in ontwikkeling zijnde of nog geplande inbreidingslocaties. We hebben dan dus nog niet

gesproken over de reeds vaststaande of in ontwikkeling zijn de *uitbreidingslocaties* (vervolgfases Onderdijs en Bisschopsmijter bijvoorbeeld), waar ten minste 1.500 woningen worden gerealiseerd (ten opzichte van de peildatum die ook in de Structuurvisie 2030 wordt gehanteerd, te weten 2005).

Gelet op de in de Structuurvisie afgesproken volgorde (keuze voor allereerst 'inbreiden en afbouwen' voordat besloten wordt tot uitbreiding), het toereikend zijn van de inbreidingslocaties en het ontbreken van onderbouw van woningbouw op een nieuwe uitbreidingslocatie concluderen we dat er nu geen noodzaak bestaat tot woningbouw in het gebied westelijk van de N50.

Conclusie: de reeds bestaande en nog geplande woningbouw op alleen inbreidingslocaties volstaat volledig voor het opvangen van de woningbehoefte tot 2030. Op de reeds vaststaande uitbreidingslocaties worden nog eens ten minste 1500 woningen gerealiseerd. De in de gemeente gebouwde hoeveelheid woningen bedraagt dus ongeveer twee maal de werkelijke behoefte tot 2030. Aan een nieuwe uitbreidingslocatie is, met andere woorden, met zekerheid geen behoefte.

Bij de gemeentegrens houden de mogelijkheden niet op

En wat nu wanneer de inbreidingslocaties tóch niet voldoende soelaas bieden? Wie wil groeien moet over zijn grenzen heen durven kijken. Tijdens het Structuurvisieproces werd deze opmerking gemaakt door de heer Balothra en wij onderschrijven die graag. Als er al in het buitengebied gebouwd zou moeten worden, en de noodzaak daarvoor is volgens onze vereniging zeker nog niet aangetoond, dan kies je als bestuurder voor de minst kwetsbare locatie. Die hoeft zeker niet per sé binnen de grenzen van onze gemeente te liggen. Gezien de gevoeligheid van het gebied westelijk van de N50, met zeer hoge cultuurhistorische en recreatieve waarden en belangrijke natuurwaarden, is er alle reden om een locatieonderzoek niet tot locaties in de gemeente te beperken, zoals nu wel gebeurt.

Door de Hanzelijn is de reisafstand Kampen – Dronten van station naar station ongeveer 7 minuten. De bestaande busverbinding Kampen – Ens (geen snelbus) legt die afstand af in ongeveer 13 minuten. Kleine reisafstanden. In beide plaatsen kan zonder grote schade aan bijzondere waarden worden gebouwd, opnieuw alleen als daarvoor de noodzaak aanwezig is. In de Noordoostpolder is de grond momenteel bovendien goedkoop en in ruime mate beschikbaar. We roepen de gemeenteraad op om serieus de mogelijkheden te onderzoeken om te bouwen in de Noordoostpolder (Ens) of in Oostelijk Flevoland (Dronten). Uiteraard in nauw overleg met de Flevolandse gemeenten, en alleen wanneer de noodzaak daartoe aanwezig is.

We willen u er graag op wijzen dat dit niet alleen de opvatting van onze vereniging is. Ook de commissie voor de milieueffectrapportage stelt in haar advies van 12 juli 2007 inzake het voor de partiële streekplanherziening voor dit gebied verplichte planmer dat behalve naar alternatieven in de netwerkstad Kampen – Zwolle óók moet worden gekeken naar alternatieven 'in de regio'. Letterlijk beveelt de commissie in haar advies (blz. 6) aan "de mogelijke woningbouwlocaties in de regio en netwerkstad Kampen-Zwolle en de (milieu)argumenten voor woningbouw in het plangebied" te onderzoeken.

Onder "in de regio" verstaat de commissie uiteraard de alternatieven buiten het gebied van de netwerkstad, dus buiten de gemeenten Zwolle en Kampen. Een blik op de kaart leert dat hiermee alternatieven in de gemeenten Dronten en Noordoostpolder worden bedoeld. Een suggestie die wij van harte ondersteunen en nog steeds ondersteunen, omdat de mogelijkheden in de andere gemeenten nog

altijd niet zijn onderzocht. We signaleren dat het advies van de commissie voor de milieueffectrapportage **niet** is gevolgd.

Door een meer creatieve opstelling zou het gebied westelijk van de N50 gemakkelijk kunnen worden gespaard. Het gebied heeft een belangrijke relatie met het beschermde randmeergebied en is tevens van grote landschappelijke (openheid, diverse doorbraakkolken), recreatieve (diverse recreatieve fietsroutes vanuit Kampen), archeologische (oude zeekering Zuiderzee bv.) en cultuurhistorische betekenis (oorspronkelijke verkavelingspatronen, oude boerderijen en diverse zeer oude dijken).

Woningbouw op deze locatie leidt tot verlies van (het grootste deel van) deze waarden. En dat terwijl nut en noodzaak van de woningbouwplannen dus nog niet goed zijn aangetoond.

Conclusie: Zelfs in het hypothetische geval dat de in Kampen beschikbare inbreidingslocaties niet zouden volstaan zou de gemeente voor de woningbouwopgave het gebied westelijk van de N50 niet nodig hebben. Ook in de gemeenten Dronten en Noordoostpolder zijn hiervoor mogelijkheden; de commissie voor de milieueffectrapportage heeft destijds aanbevolen deze te onderzoeken, wat echter nooit is gebeurd.

125 ligplaatsen erbij in de jachthaven bij de Roggebotsluis

De uitbreiding van de jachthaven met liefst 125 extra ligplaatsen (plantoelichting voorontwerpbestemmingsplan, blz 84) is een van de andere opmerkelijke onderdelen van dit plan. De behoefte aan extra ligplaatsen is nooit eerder gesignaleerd en afwijkend op het eerder (in 2001) vastgestelde Integrale Inrichtingsplan Veluwerandmeren IIVR. Hierin is immers slechts sprake van realisatie van overdraagvoorzieningen voor kano's, een 'aalgoot' en van verdieping van het water in de omgeving van de Roggebotsluis. De gemeente Kampen is destijds nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van het plan. Het is erg onwaarschijnlijk dat sinds de totstandkoming van het plan, aan de realisatie waarvan overigens nog altijd wordt gewerkt (zie www.iivr.nl), de behoefte aan extra ligplaatsen op deze locatie zo sterk is toegenomen dat er nu een zo forse uitbreiding nodig zou zijn.

Des te opmerkelijker is het feit dat deze zeer forse uitbreiding is gesitueerd op de plaats waar de breedte van de randmeren in dit gebied minimaal is. De extra verstoring door jachten zal daardoor een grote barrière opwerpen voor (dier)soorten die willen migreren van het gebied ten zuiden naar het gebied ten noorden van de jachthaven (v.v.). Te denken valt vooral aan broedvogels als Grote karekiet, Roerdomp, Purperreiger en Snor; sommige van deze soorten komen nu nog zowel ten noorden als ten zuiden van de jachthaven tot broeden. Dit blijkt ook uit de instandhoudingdoelstellingen in de Natura 2000 gebieden en de uitgevoerde natuuronderzoeken (zie bijvoorbeeld de natuurtoets van het plan-mer van de streekplanherziening, op blz. 10). De beperking van de migratiemogelijkheden voor de genoemde en andere soorten maakt dat de samenhang van het Natura 2000-netwerk wordt geschaad.

Conclusie: ook de noodzaak van uitbreiding van ligplaatsen ten behoeve van de watersport is niet aangetoond. De uitbreiding op deze plaats, waar het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren heel smal is, vergroot de kans op effecten van daarvoor gevoelige broedvogels, waaronder Grote karekiet, Roerdomp, Purperreiger en Snor.

Groene bypass

Natuurvereniging IJsseldelta heeft altijd gesteld dat, als er een bypass zou moeten komen, de voorkeur zou uitgaan naar een groene. Dit om te voorkomen wat er nu gebeurt, namelijk dat woningbouw noodzakelijk is om de blauwe, bevaarbare ambitie te verwezenlijken. Meerkosten leiden tot grote aantasting open poldergebied.

De bypass wordt nodig geacht om water uit de IJssel te kunnen afvoeren in extreme afvoersituaties. Alleen al om die reden moet worden afgezien van woningbouw, die daarvoor juist een barrière zou vormen.

Nog afgezien daarvan leidt een groene bypass tot minder schade aan de natuurwaarde van de Natura 2000 gebieden, bijvoorbeeld omdat geen doorgraving en een ander soort regelwerk (geen sluis bijvoorbeeld) noodzakelijk zullen zijn. De omvang van de benodigde natuurcompensatie zou bij een 'groene bypass' om die reden kleiner uitvallen dan bij een 'blauwe bypass'.

Uiteraard heeft een groene bypass om deze redenen onze voorkeur, waarbij wij graag aantekenen dat de bypass in dat geval een natuurlijke inrichting zou moeten krijgen (hooilandbeheer gekoppeld aan een hoge grondwaterstand bijvoorbeeld; dit is in overeenstemming met het vroegere beheer van grote delen van het Kampense buitengebied).

Conclusie: een groene bypass heeft naar de mening van onze natuurvereniging de voorkeur wanneer althans aangetoond is dat er een bypass zou moeten komen, wat naar onze mening nog altijd niet is gebeurd. De redenen daarvoor zijn dat voor deze variant woningbouw in het gebied westelijk van de N50 niet noodzakelijk is en omdat de aansluiting op de IJssel en de randmeren minder ingrijpend zou hoeven te veranderen. Een groene bypass zou natuurvriendelijk ingericht moeten worden.

Tunnel Roggebotsluis.

Uit de plantoelichting van het voorontwerp-bestemmingsplan (blz. 75) maken we op dat het de bedoeling is dat de kruising van de N307 met het Drontermeer/Vossemeer na de vervanging van de Roggebotsluis zal worden vormgegeven als een lage brug. Door de voorziene toename van de recreatievaart (nota bene deels ook onderdeel van dit plan) zal de tijd waarin de brug ter plaatse is geopend toenemen. Langere wachttijden voor zowel gemotoriseerd als scheepvaartverkeer zijn daarvan het gevolg. De randmeren maken óók deel uit van het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren (Drontermeer) en Ketelmeer en Vossemeer. Juist op de verbinding tussen beide gebieden ligt de huidige Roggebotsluis. Een toename van wachtende scheepvaart en gemotoriseerd verkeer maakt dat de verbinding tussen de beide Natura 2000- gebieden voor de voor verstoring gevoelige soorten als Grote karekiet, Roerdomp, Snor en Purperreiger zal worden bemoeilijkt.

Het is in de ogen van de vereniging eenvoudig mogelijk dit knelpunt op te lossen door een ondergrondse kruising van de randmeren te realiseren, in de vorm van een korte tunnel dus, naar het voorbeeld van de nabijgelegen Hanzelijn. Deze zou ook aan Flevolandse zijde voldoende ruimte moeten bieden voor een ecologische corridor tussen het Roggebotzand en de bossen ten zuiden van de N23, naar het voorbeeld van de Hanzelijn maar dan bij voorkeur van een meer robuust kaliber.

Conclusie: een kruising van de N307 met de randmeren in de vorm van een tunnel heeft de grote voorkeur van onze vereniging omdat daardoor de verbinding tussen de twee Natura 2000- gebieden Veluwerandmeren en Ketelmeer en Vossemeer sterk wordt verbeterd.

Groene corridor Zwartendijk

De Zwartendijk is zoals u weet de voormalige Zuiderzeedijk, die in het verleden op diverse plaatsen te kampen heeft gehad met doorbraken, waardoor nu langs de dijk talrijke kolken kunnen worden aangetroffen. De dijk, met diverse oorspronkelijke boerderijen, deels op terpen, heeft een zeer hoge waarde in zowel cultuurhistorisch en landschappelijk als ook archeologisch opzicht. De kolken en de gronden daaromheen hebben een grote natuurwaarde, zowel voor water- en weidevogels als voor water- en oeverplanten. Ook voor recreanten (talrijke wandelaars en fietsers, uitloopgebied van Kampen) heeft de dijk een zeer grote waarde. Deze grote waarde is mede aanleiding geweest voor Provinciale Staten van de provincie Overijssel het gebied de status van een zogenaamde 'respectzone' te geven.

We vinden het opvallend dat ondanks dat in de toelichting op het bestemmingsplan wordt gesproken over 'respect voor de historische kwaliteit van het landschap' tóch voor het bebouwen van het gebied wordt gekozen en het woord 'respectzone' zelfs volledig ontbreekt.

De respectzone komt in onze ogen niet goed uit de verf wanneer de diverse ontwikkelingen in het voorontwerp-bestemmingsplan worden gerealiseerd. Met name denken we dan aan het voorgenomen Congrescentrum in het smalle gebied tussen N50 en de Zwartendijk, een ontwikkeling overigens waarvan in de nog maar recent vastgestelde Structuurvisie 2030 nog geen sprake was. Gelet op de belangrijke waarden van de dijk en de omgeving ervan pleiten we hierbij voor het door middel van het bestemmingsplan mogelijk maken van een groene corridor met de Zwartendijk als as en een breedte van ten minste 200 meter aan weerszijden van de dijk. Die corridor zou uiteindelijk een verbinding moeten vormen tussen de IJssel ter hoogte van de Eilandbrug in het noorden en het voor weidevogels belangrijke gebied de Enk in het zuiden. Deze zone kan door een integraal inrichtingsplan van grote betekenis worden als landschapszone met de oude Zwartendijk, de doorbraakkolken en een natuurlijk ingericht gebied tussen en langs de kolken.

Conclusie: de Zwartendijk heeft door een besluit van Provinciale Staten van de provincie Overijssel de status 'respectzone' gekregen. Natuurvereniging IJsseldelta ziet de respectzone graag uitgewerkt als een strook van 200 meter ter weerszijden van de Zwartendijk, waar nieuwe bebouwing niet wordt toegestaan maar juist de nadruk ligt op de landschappelijke en cultuurhistorische waarde.

Waterveiligheid van Kampen is in het geding

De gevolgen van de aanleg van de bypass voor de waterveiligheid van de inwoners van de stad Kampen zijn globaal onderzocht. Door de bypass ontstaat een open verbinding tussen de IJssel en de randmeren. Daardoor komt de stad als het ware op een eiland te liggen, omsloten door bypass, Drontermeer, Vossemeer en IJssel.

Alleen enkele bruggen (Roggebotsluis, Eilandbrug, Stadsbrug, Molenbrug, Kamperstraatweg, N50 en mogelijk een fietsverbinding) zijn de verbindingen tussen het eiland Kampen en het omringende gebied. Dit zijn tevens de verbindingen waarover tijdens een onverhoopte calamiteit de nu ruim 50.000 inwoners moeten worden geëvacueerd, zo dat niet per boot of door de lucht kan plaatsvinden.

De bypass wordt noodzakelijk geacht vanwege de in de toekomst verwachte grotere neerslaghoeveelheden in o.a. het stroomgebied van de IJssel. De klimaatverandering leidt daarnaast zoals bekend tot zeespiegelrijzing. De commissie Veerman heeft, o.a. om lozing van IJsselmeerwater onder vrij verval mogelijk te laten blijven, geadviseerd het IJsselmeerpeil deze eeuw met ten minste 1 meter te laten stijgen. De gevolgen daarvan voor de omgeving van Kampen zijn in potentie groot en

nog onvoldoende inzichtelijk. Reden om in de PKB Ruimte voor de Rivier een groot deel van het huidige plangebied zeker tot 2015 te reserveren voor eventueel vanuit het oogpunt van de waterveiligheid noodzakelijk geachte maatregelen. Woningbouw in het door de PKB gereserveerde gebied, zoals nu in procedure gebracht, is daarmee strijdig.

Nog afgezien daarvan moet worden bedacht dat in een situatie met zowel hoge IJsselafvoeren als opwaaiing in het IJsselmeer (en als gevolg daarvan verhoogde waterstanden in o.a. Ketelmeer) de afvoer van het IJsselwater in het gedrang komt. Dit is ook het geval wanneer een bypass wordt aangelegd, aangezien in dat geval een gedeelte van het water daarlangs zal worden afgevoerd.

Maar waar naar toe? De enige route die dan open staat is de route door de randmeren, juist omdat in dit scenario het peil van het Ketelmeer sterk is verhoogd door opwaaiing. En concrete plannen voor verzwaring van de dijken langs de randmeren worden voornamelijk niet voorbereid. Sterker: gedacht wordt daarentegen aan een kering ten zuiden van de aantakking van de bypass aan het Drontermeer. Daardoor zal het water als het ware in noordelijke richting worden gedwongen, waar het door de dan hoge waterstanden ook niet naar toe kan.

De enige weg die dan nog openstaat is natuurlijk omhoog. Het waterpeil stijgt en dat zal mogelijk kunnen leiden tot een dijkdoorbraak, met alle gevolgen voor de inwoners van de stad Kampen van dien.

Conclusie: de waterveiligheid bij Kampen wordt door het bypassplan verkleind, woningbouw is niet toegestaan in het gebied dat door de PKB Ruimte voor de Rivier wordt gereserveerd voor maatregelen die de waterveiligheid ten goede komen.

3. Effecten

In dit deel van onze zienswijze gaan we nader in op de bepaling van de effecten van de diverse ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt door het voorontwerpbestemmingsplan. We constateren dat de effecten van het plan niet op toereikende wijze in kaart zijn gebracht en groter zijn dan in het plan wordt aangegeven.

Effecten op weidevogels en andere beschermde soorten zijn onderschat

De grote natuurwaarde van het gebied blijkt ook uit het onderzoek dat is uitgevoerd door bureau Altenburg & Wymenga. Niet alleen zijn voor de Natura 2000 gebieden kwalificerende soorten waargenomen (waaruit eens te meer blijkt hoe groot de relatie is tussen het onderzochte gebied en de Natura 2000 gebieden), ook zijn talrijke beschermde en/of bedreigde soorten planten en dieren waargenomen. In het gebied zijn tientallen territoria van minstens acht soorten weidevogels aangetroffen. Het rapport meldt 'redelijke aantallen' van 96 paren van de Grutto, waarvan 54 alleen in de zone van de hoogwatergeul of bypass.

De ontwikkelingen, onder meer een blauwe bypass met woningbouw (deels buitendijks) leiden tot het sterk afnemen van de waarde voor weidevogels. Door talrijke andere ontwikkelingen is de weidevogelstand in de IJsseldelta nu al ronduit slecht te noemen; zo werd in de polder Mastenbroek in enkele tientallen jaren een afname van het aantal broedparen van weidevogels vastgesteld van meer dan 90 %. Ook in de polder Dronthen, door Altenburg & Wymenga een 'kerngebied voor weidevogels' genoemd (zie blz. 27), is volgens het rapport sprake geweest van een zeer sterke afname.

De oorzaken hiervan zijn gecompliceerd maar te vinden in een combinatie van verlaagd polderpeil, vervroegd maaien, toename van bebouwing en in mindere mate

de invloed van allerlei predatoren. Deze oorzaken zijn verantwoord in allerlei publicaties, deels over het gebied van de IJsseldelta. De territoria die in het onderzochte gebied zijn vastgesteld zijn dus niet meer dan een afspiegeling van de historische situatie in dit gebied.

Uit recente natuurontwikkelingsmaatregelen in onze regio gericht op steltlopers blijkt overigens dat door gerichte maatregelen als verhoging van de grondwaterstand en een aangepast maai-beheer de neerwaartse trend in elk geval deels kan worden gekeerd. Omdat de bypass een majeure ingreep in het landelijk gebied betekent roepen wij u op gebruik te maken van onze inzichten en opgedane ervaring met betrekking tot inrichting en beheer ten behoeve van weidevogels. Een groene bypass biedt, mits goed voorbereid en begeleid, ongekende kansen voor weidevogels. Uit het uitgevoerde veldonderzoek blijkt verder dat het gebied grote waarde heeft voor andere diersoorten dan vogels. Ook voor vissen, met name de Kleine modderkruiper en de Bittervoorn en in mindere mate ook de Grote modderkruiper, heeft het gebied grote waarde. Daarnaast is het gebied van groot belang voor vleermuizen en voor de Waterspitsmuis, die juist in het gebied van de toekomstige bypass is aangetroffen.

Ook in landschappelijk opzicht zijn de gevolgen groot. Het gebied heeft een belangrijke relatie met het beschermde randmeergebied en is tevens van grote landschappelijke (openheid, diverse doorbraakkolken), recreatieve (diverse recreatieve fietsroutes vanuit Kampen), archeologische (oude zeevering Zuiderzee bv.) en cultuurhistorische betekenis (oorspronkelijke verkavelingspatronen, oude boerderijen en diverse zeer oude dijken). Woningbouw, de uitbreiding van de jachthaven en andere ontwikkelingen in dit gebied leiden tot het verlies van (het grootste deel van) deze waarden. En dat terwijl nut en noodzaak van veel van de plannen zoals ook eerder al gesteld niet goed zijn aangetoond.

Conclusie: het plangebied van het voorontwerpbestemmingsplan heeft een grote waarde voor weidevogels en andere bij wet beschermde soorten en is daarnaast van grote landschappelijke en cultuurhistorische betekenis. De gevolgen van de ontwikkelingen moeten in samenhang worden beschouwd met de sterk negatieve trend die vooral weidevogels momenteel de laatste tientallen jaren doormaken.

Plannen leiden tot significante effecten op Natura 2000- gebieden

De waarden van het gebied zijn groot en uitvoerig onderzocht, zoals ook blijkt uit de rapportages van resp. Oranjewoud en Altenburg & Wymenga en eerder (planmerstadium) DHV. De grote waarde blijkt mede daaruit dat realisatie van de plannen zal leiden tot significante effecten op de waarde van het gebied van de Veluwerandmeren voor Roerdomp en Grote karekiet. Met beide soorten, geplaatst op de 'rode lijst' van bedreigde soorten vogels, gaat het in Nederland erg slecht. Zonder gerichte maatregelen dreigt vooral de Grote karekiet binnen 10 jaar uit dit gebied, samen met Ketelmeer, Vossenmeer en Zwarte Meer een van de belangrijkste kerngebieden in Nederland, te verdwijnen. Niet voor niets heeft het Ministerie van LNV aan deze soort dan ook een 'Sense of Urgency' toegekend (zie ook richtlijnen Besluit MER p. 14). Wij roepen u daarom op nog eens kritisch naar de plannen te kijken en daarbij met name te letten op minimaliseren van de effecten op deze beide soorten broedvogels. Dit wordt ook uitdrukkelijk verwacht door de commissie voor de milieueffectrapportage (blz. 11 richtlijnen Besluit MER).

Meervleermuis

Voor de Meervleermuis, die o.a. foeragerend is aangetroffen bij verschillende kolken en langs weteringen in het onderzochte gebied (zie rapport Altenburg & Wymenga blz. 50), is een relatie vastgesteld tussen het gebied van de Veluwerandmeren en het onderzochte gebied. Dit blijkt ook uit het definitieve aanwijzingsbesluit van de Veluwerandmeren (LNV, 2009), dat spreekt van verblijfplaatsen in Kampen (p. 17). Bebouwing van het gebied kan daardoor ook leiden tot significante effecten op de Meervleermuis, die kwalificeert in dit Natura 2000- gebied. Dit is niet gesignaleerd in de passende beoordeling, waar uitsluitend wordt vermeld (p. 75) dat woningbouw en recreatievaart de waarde van het gebied als voedselgebied voor de Meervleermuis 'enigszins' kunnen beperken.

Kranswiervegetatie

Van kranswiervegetatie wordt in het gebied Veluwerandmeren een afname verwacht (blz. 54 passende beoordeling). De instandhoudingsdoelstelling luidt in dit geval (samengevat) 'behoud oppervlak en kwaliteit'. Een afname, hoe gering ook, moet daarom gezien worden als in strijd met de instandhoudingsdoelstelling, en dus als een significant effect. Uiteraard is het goed denkbaar dat als gevolg hiervan ook daarvan afhankelijke soorten, zoals waterplantenetende vogelsoorten hierdoor ook afnemen.

Kleine zwaan

Behalve de wél in de passende beoordeling genoemde effecten op twee soorten broedvogels leidt de afname van voedselgebied van de Kleine zwaan tot significante effecten. Des te opmerkelijker is dan de constatering in de passende beoordeling, namelijk dat de afname van de Kleine zwaan niet significant zou zijn (zie bladzijde 75).

De conclusie in de door bureau Oranjewoud gemaakte natuurtoets² dat de Kleine zwaan geen effect zou ondervinden is opmerkelijk en naar onze mening onjuist. Argumenten hiervoor zijn de gegevens die eerder werden gerapporteerd in het kader van de passende beoordeling van de streekplanherziening en gegevens van gebiedsdeskundigen.

Citaten uit rapport Oranjewoud:

- Bladzijde 71: Voor de grasetende soorten Kleine Zwaan en Smient neemt het voedselgebied *buiten* het Natura2000-gebied in oppervlakte af. Dit is het met name het gevolg van de realisering van de bypass en in mindere van de realisering van de woningbouw. Wel zorgt de woningbouw ervoor, dat een oppervlakte grasland rondom de woningbouwlocatie door verstoring minder geschikt wordt als voedselgebied.
- Bladzijde 73: Het bypass-plangebied ligt in polder Dronthen. Uit SOVON telgegevens blijkt dat in de periode 2001 - 2006 de maximale aantallen in het telgebied OV2200 voorkwamen. Telgebied OV2200 omvat naast polder Dronthen, ook polder Oosterwolde, Zuiderwaard en Kamperveen. De maximale aantallen lagen tussen de 250 en 400 Kleine Zwanen per maand. In het plangebied zijn de afgelopen 20 jaar regelmatig enkele honderden Kleine

² Bron: Passende Beoordeling IJsseldelta-Zuid 3 november 2009 Toetsing bypass bij Kampen aan de Natuurbeschermingswet 1998. Rapport Oranjewoud, in opdracht van provincie Overijssel. projectnr. 184783

Zwanen waargenomen. De graslanden ten westen van Kampen maken dan ook deel uit van het boven geschetste netwerk van voedselgebieden. Als gevolg van de voorgenomen activiteiten valt een beperkt deel van het netwerk van voedselgebieden weg. Het totale oppervlak aan foerageergebied (grasland) dat verloren gaat door de aanleg van de bypass en woningbouw is ca. 414 hectare. De oppervlakte van Polder Dronthen bedraagt 950 hectare. Het totale oppervlak aan grasland in de regio bedraagt 2000-3000 hectare. Het oppervlakteverlies aan grasland door de voorgenomen activiteit bedraagt dus 44% in Polder Dronthen. De afname grasland van het totale oppervlak geschikt grasland in de regio bedraagt 17% (uitgaande van 2500 ha).

Ons is het volgende opgevallen:

- Niet wordt getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen en bovendien onvoldoende rekening wordt gehouden met cumulatieve effecten van andere ruimtelijke ontwikkelingen (zie ook kopje over methodische onjuistheden).
- Nog niet lang geleden (op 29-12-08) werd in de Polder Dronthen een groep van 130 exemplaren van de Kleine zwaan in 1 groep waargenomen. Deze vogels gebruikten het Drontermeer als slaapplaats.
- in de beoordeling de uitloop van de bypass in het huidige Drontermeer niet goed wordt meegenomen. De bypass moet bevaarbaar worden en de aansluiting op de huidige vaargeul van het Drontermeer zal dus diep moeten zijn. Dat wordt nergens vermeld en de effecten worden niet meegenomen. Er zal dus een stuk van circa 100 meter breed uitgegraven moeten worden tot pakweg 3 meter diepte. Dat deel zal dus gaan door het slikgedeelte wat men benoemt (punt 8 blz. 77).
- Effect van IJsselwater wordt niet goed meegenomen. In de huidige situatie kan er geen IJsselwater (van lagere kwaliteit) in het Drontermeer komen benoorden het eiland Reve. In de toekomst zal daar altijd IJsselwater langs stromen. In het document wordt gesteld dat de waterkwaliteit gelijk zal worden aan Vossemeer. Dat zal waarschijnlijk minder van kwaliteit zijn, want nu komt de IJssel volledig buiten de pieren in het Ketelmeer uit. Ook het zuidelijke deel van het Vossemeer (zeg maar tussen Roggebot en eiland de Zwaan) zal van mindere kwaliteit worden door het IJssellek vanuit de bypass. Dit is onvoldoende verrekend.
- In het document stelt men dat het voedsel voor de Kleine zwaan noordelijk van de nieuwe sluis beter bereikbaar wordt door het lagere peil. Dat deel is echter al erg ondiep, voedsel daar nu ook al volledig bereikbaar bij 10 cm hoger winterstreefpeil.
- Bij een sluis horen ook aanlegwerken en ook een bepaalde sluislengte (zie huidige sluis). Verder is de aanloop naar een sluis meestal breder dan de vaargeul om in- en uitvarend verkeer voldoende ruimte te geven. Dat wordt in het document nergens vermeld. Verder heeft de huidige Roggebotsluis een spuikom (oudelandzijde sluis) die men gebruikt voor het peilbeheer naast de scheepvaartsluis. Deze spuikom zal ook verplaatst moeten worden en ook dat zien we niet terug in de passende beoordeling.
- Er zullen 2 slaapplaatsen van de Kleine zwaan op het Drontermeer vervallen. De Veluwerandmeren hebben er 8 in totaal (Drontermeer 3, Veluwemeer 4, Wolderwijd 1). Kleine zwanen slapen bij voorkeur staande in erg ondiep water. Dat staande slapen is nodig om uitgebreid te kunnen poetsen. Precies waar de nieuwe sluisdam komt te lopen is een slaapplaats, wat overigens ook

bekend is bij SOVON. Ook ten noorden van Reve is een slaappleats. Deze slaappleats komt al in gedrang door de IIVR plannen, de aanleg van een kanobaan en de grotere kom voor de jachthaven bij Roggebotsluis, een maatregel die deel uitmaakt van de IIVR-plannen.

- Kleine zwanen foerageren dicht bij hun slaappleats. In grote weidegebieden is dat altijd zichtbaar. Historische foerageergebieden zijn allemaal te koppelen aan slaappleatsen. Als nu deze 2 slaappleatsen vervallen zal ook het foerageergebied voor de Kleine zwaan bij Kamperveen onder druk komen te staan, de vogels slapen namelijk juist op deze slaappleatsen. Op blz. 77 van de passende beoordeling wordt gesteld dat de binding met het oude land niet in gevaar komt, wat gelet op het voorgaande onjuist is als de slaappleatsen vervallen.

Overigens is een groene bypass een relatief eenvoudige methode om het effect van de realisatie van de bypass op de kleine zwaan te verkleinen. Wanneer daarnaast wordt afgezien van woningbouw en de uitbreiding van de jachthaven (zie elders deze brief over de afwezigheid van de noodzaak van woningbouw) dan denken wij dat significante effecten op in elk geval de Kleine zwaan kunnen worden voorkomen.

- In 2008 zaten er alleen al rond het eiland de Reve 3 broedparen van de Grote Karekiet. Dit maakt dat dit gedeelte van het gebied een zeer hoge waarde heeft voor (kwalificerende) soorten broedvogels.
- In de passende beoordeling worden de dam en de sluis voorgesteld als een dam met wat meer activiteiten door wachtende boten die kunnen aanleggen etc. (picknicken wordt letterlijk genoemd). Deze dam zou volgens een van onze bronnen een doorgaande route moeten gaan worden voor ten minste fietsverkeer. De extra verstoringszone die daardoor ontstaat voor grondeleders, Kleine zwaan en broedende moerasvogels op de Reve worden niet in de passende beoordeling genoemd.
- De passende beoordeling geeft aan dat de effecten op Pijlstaart nihil zullen zijn omdat het zwaartepunt van de verspreiding op het Veluwemeer zou liggen. Men haalt deze gegevens uit Postema et al. 2008. Daarin is echter te lezen dat de laatste jaren juist een verschuiving richting Drontermeer plaats vindt. Postema et al. geeft op blz. 30 een staafdiagram. In 2003 zaten vrijwel alle pijlstaarten op het Drontermeer, in 2004 circa 40% en in 2005 circa 50% van alle Veluwerandmeer pijlstaarten. Pijlstaarten worden in het gebied (Drontermeer) bijna uitsluitend gezien voor de Gelderse Sluis, juist waar de nieuwe dam vrij dicht langs komt te lopen. In tegenstelling tot dat wat hierover in de passende beoordeling wordt gesteld verwachten we dus wel effecten op de Pijlstaart. Zeker als de dam toegankelijk gaat worden voor wandelaars en fietsers.
- De passende beoordeling stelt dat o.a. het habitatype 'Glanshaver- en Vossenstaarthooilanden' gunstige effecten zou kunnen ondervinden (blz. 78 van de passende beoordeling). Dit is een merkwaardige conclusie, omdat het areaal van habitatype niet wordt aangetast en de vergraving in de uiterwaarden de potenties voor de uitbreiding van het habitatype juist inperkt.
- Zoals in de passende beoordeling wordt vermeld (blz. 79) hebben de uiterwaarden onder meer waarde voor de Kwartelkoning. De soort broedt al sinds jaar en dag in het gebied Scherenwelle aan de overzijde van de IJssel. Uit de waarnemingen in de nabijheid van een van de zandwinputten leiden we af dat dit deel van het plangebied kennelijk deel uitmaakt van het leefgebied

van de Kwartelkoning. Het ontwerpbesluit tot aanwijzing van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel noemt in de instandhoudingsdoelstelling van de Kwartelkoning dat de omvang van het leefgebied van de soort moet worden vergroot en de kwaliteit ervan moet worden verbeterd. De constatering dat geen effect wordt verwacht op de Kwartelkoning alleen omdat die na 2007 niet meer werd aangetroffen is in dezen dus ontoereikend. In dat geval moet worden bezien in hoeverre dit plan, al dan niet in samenhang met andere projecten, een significant effect zou kunnen hebben. Wij denken bij projecten met mogelijke cumulatieve gevolgen vooral aan de voorgenomen verdieping van het zomerbed van de IJssel. Dit project zal leiden tot verdroging in de uiterwaarden en afname van de overstromingsfrequentie en –duur, wat belangrijke negatieve gevolgen heeft voor onder meer Kwartelkoning en kievitsbloemhooiland, maar ook op stroomdalvegetatie.

- De nieuwe woonwijk zal op ruime afstand (verscheidene kilometers) van het centrum van de stad Kampen komen te liggen. Voor diverse stedelijke voorzieningen, scholen en winkels zullen de bewoners zijn aangewezen op het centrum van de stad en de bestaande wijken. Hoewel in het plan de mogelijkheden om de andere delen van de stad per fiets te bereiken niet ontbreken mag net zoals op andere plaatsen worden verwacht dat alleen al gelet op de stand vooral de auto voor het transport favoriet zal zijn. En dat terwijl binnen het bestaande stedelijke gebied volgens het Gemeentelijke Verkeer- en Vervoerplan juist doorgaans de voorkeur gegeven aan de fiets. De keuze voor een nieuwbouwlocatie op ruime afstand van het centrum leidt dus tot veel extra vervoersbewegingen per auto ten opzichte van een locatie op veel kleinere afstand van het centrum. Het is opvallend dat de gevolgen daarvan (extra emissies van uitlaatgassen, waaronder stikstofoxiden, en het energieverbruik) in de passende beoordeling ontbreken. En dat terwijl in dit gebied (ook volgens de passende beoordeling) diverse voor depositie van stikstofoxiden gevoelige soorten en habitattypen zijn aangetroffen. Omdat in dit gebied de omvang van de stikstofdepositie uit andere bronnen al beduidend groter is dan toelaatbaar³ kunnen wij niet anders dan concluderen dat dit tot een verdere toename zal leiden van het al bestaande overschot, en dus tot effecten op de daarvoor gevoelige habitattypen.

Conclusie: de ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt door dit voorontwerpbestemmingsplan leiden tot significante effecten op meer soorten en habitattypen dan die die in de passende beoordeling worden genoemd, waaronder op de Meervleermuis, Kranswiervegetatie, Pijlstaart en de Kleine zwaan, maar ook op soorten als de Kwartelkoning. Beoordeeld moet verder worden in hoeverre andere projecten, zoals bijvoorbeeld de zomerbedverdieping, in cumulatie tot versterking van de effecten leiden. Ook de effecten van stikstofdepositie als gevolg van de (ten opzichte van een inbreidingslocatie) toegenomen hoeveelheid bewegingen per auto ontbreken in de passende beoordeling, terwijl effecten op de daarvoor gevoelige habitattypen en soorten te verwachten zijn.

³ 'Toelaatbaar' is afgeleid uit de zogenaamde 'kritische depositiewaarden' van de voor stikstofdepositie gevoelige habitattypen, met name stroomdalvegetatie, kievitsbloemhooiland en kranswierwateren.

Passende beoordeling is methodisch onjuist

Ons is opgevallen dat de passende beoordeling, die de gevolgen voor Natura2000-gebieden in kaart brengt van de diverse ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt door dit voorontwerpbestemmingsplan, methodisch op een aantal punten tekortschiet, waardoor de effecten van de ontwikkelingen systematisch te laag worden ingeschat. We noemen hier de in onze ogen voornaamste tekortkomingen:

1. De passende beoordeling toetst ten opzichte van autonome ontwikkeling. Zie bijvoorbeeld blz. 83 voor Grote karekiet. Dit is in een passende beoordeling onjuist. In de autonome ontwikkeling neemt immers in dit gebied de gebruiksdruk door de talrijke andere ontwikkelingen toe. Voorbeelden zijn de realisatie van de Hanzelijn, de Zuiderzeehaven, plannen voor plaatsing van windmolens, realisatie van glastuinbouwgebied de Koekoek, uitbreiding van Stadshagen en dergelijke. Al die ontwikkelingen kunnen ook al leiden tot schade aan Natura 2000- gebieden (zulke schade is voor een aantal van die ontwikkelingen ook aangetoond). De effecten kunnen de effecten van het hier getoetste plan versterken (*cumulatie*). Onderzocht moet dan ook worden welke cumulatieve effecten de diverse plannen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden.
2. Hoewel dit in het plan-merstadium ook al werd gesignaleerd door de commissie voor de milieueffectrapportage en aandacht voor cumulatieve gevolgen hier als uitdrukkelijke opgave gold (zie bv. p. 14 van de richtlijnen voor het Besluit MER), constateren we dat dat ook in deze passende beoordeling niet of nauwelijks is uitgewerkt.
3. De passende beoordeling toetst niet aan instandhoudingsdoelstellingen. Dit is onjuist. Zo wordt geen rekening gehouden met uitbreidingsdoelstellingen. Zie bijvoorbeeld de Roerdomp, waarop geen effect wordt verwacht omdat er recent geen broedgeval is vastgesteld, zie p. 82 passende beoordeling.
4. In de passende beoordeling wordt niet getoetst aan de definitieve aanwijzingsbesluit d.d. 23 december 2009.
5. Volgens de passende beoordeling worden de nieuwe biotopen planologisch beschermd als Natura 2000-gebied (p. 92 p.b.). Dat lijkt ons opmerkelijk omdat alleen op basis van langjarige monitoring kan worden vastgesteld dat een gebied de status Natura 2000- gebied kan krijgen. Bevoegd Gezag hiervoor is het Ministerie van LNV. De toezegging van het Ministerie dat dit inderdaad het geval is ontbreekt in de stukken.
6. Door zonering zou worden voorkomen dat effecten optreden op een aantal soorten. We kunnen uit de stukken niet opmaken hoe die zonering wordt vormgegeven.
7. Uit de passende beoordeling valt niet op te maken in hoeverre ook de uitbreiding van de ligplaatsen in de toetsing is meegenomen.

Conclusie: de in de passende beoordeling gebruikte methode is op een aantal belangrijke punten onjuist of ontoereikend voor het bepalen van de effecten van de ontwikkelingen. Daardoor worden die effecten onderschat.

De effecten op bedreigde soorten worden onderbelicht

Uit de diverse inventarisaties blijkt dat dit gebied behalve voor beschermde soorten en voor soorten waarvoor een 'instandhoudingsdoelstelling' is geformuleerd óók veel waarde heeft voor bedreigde soorten. Weidevogels zijn al in het voorgaande aan bod gekomen, maar ook diverse bedreigde soorten planten die niet door de Flora- en faunawet of de Natuurbeschermingswet 1998 worden beschermd komen in dit gebied voor en kunnen door de voorgenomen grote ingrepen worden geschaad. Enkele voorbeelden daarvan zijn slootvegetaties met bijzondere soorten fonteinkruiden en stroomdalvegetatie, de laatste vooral in de IJsseluiterwaarden op de plaats waar de aantakking van de bypass is voorzien. De betreffende soorten worden vermeld op de 'rode lijst', die op 4 november 2004 door de Minister van LNV is vastgesteld.

Voor Natuurvereniging IJsseldelta bepalen de bedreigde soorten, of ze nu door wetgeving worden beschermd of niet, zeker óók de natuurwaarde van het gebied.

In 1979 ondertekenden de leden van de Raad van Europa, waaronder ook Nederland, de zogeheten Conventie van Bern⁴. Deze Europese afspraak was daarmee in feite een voorloper van de latere Habitatrichtlijn, die in 1992 door Nederland werd ondertekend.

De Conventie van Bern verschilt op enkele punten wezenlijk van de Habitatrichtlijn. Zo wordt anders dan in de Habitatrichtlijn. Zo stelt artikel 1 van de Conventie dat de lidstaten soorten en hun habitats moeten beschermen, maar dat daarbij de nadruk moet liggen op bedreigde en kwetsbare soorten, met inbegrip van trekkende soorten.

De in het voorgaande genoemde niet beschermde natuurwaarden zijn deels binnen (stroomdalvegetatie) en deels buiten (slootvegetaties, graslanden met veel weidevogels) de Natura 2000- gebieden te vinden. Voor zover ze binnen de Natura 2000- gebieden zijn te vinden is dat niet binnen het gedeelte daarvan dat als Habitatrichtlijngebied is begrensd⁵. Ook binnen de begrenzing van het Natura 2000- gebied gelden de stroomdalvegetaties *op deze locatie* dus niet als beschermd via een van de instandhoudingsdoelstellingen. Onze conclusie luidt dan ook dat het door de Conventie van Bern voorgeschreven 'behoud' van de genoemde bedreigde soorten in het plangebied niet op toereikende wijze door de Flora- en faunawet of de Natuurbeschermingswet 1998 wordt geregeld. Wij zijn daarom van mening dat in dit geval de Conventie van Bern kennelijk niet goed is omgezet in de Flora- en faunawet en/of de Natuurbeschermingswet 1998, en om die reden hier rechtstreekse werking zou moeten hebben.

Conclusie: delen van het plangebied hebben grote waarde voor bedreigde planten- en diersoorten, met name weidevogels, slootvegetatie en stroomdalvegetatie. Bedreigde soorten worden in dit geval niet goed beschermd door de Flora- en faunawet en op deze locatie ook niet door de Natuurbeschermingswet 1998. Omdat bescherming van bedreigde soorten wél door de Conventie van Bern wordt voorgeschreven vinden wij dat ook effecten op bedreigde soorten moeten worden bepaald en dat hiervoor zonodig aanvullende maatregelen moeten worden getroffen.

⁴ Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats d.d. 19 september 1979

⁵ Zie deelkaart 9 behorende bij het ontwerpbesluit tot aanwijzing van het Natura 2000- gebied Uiterwaarden IJssel d.d. 30 juni 2008. Het gebied waar de bypass zou moeten aantakken op de IJssel is uitsluitend begrensd als Vogelrichtlijngebied.

4. Compensatie is ontoereikend en wordt niet tijdig gerealiseerd

In dit deel van onze zienswijze laten we zien dat de plannen voor natuurcompensatie niet toereikend zijn om de natuurschade te compenseren van de diverse ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt door dit (voorontwerp) bestemmingsplan.

Compensatie mag niet binnen de Ecologische Hoofdstructuur plaatsvinden

Een aanzienlijk deel van de bypass is als Ecologische Hoofdstructuur (EHS) aangemerkt, waarbij realisatie wordt bekostigd uit de voor realisatie van de EHS regulier beschikbare fondsen. De begrenzing van het gebied als Ecologische Hoofdstructuur maakt dat ervan mag worden uitgegaan dat ook zonder natuurcompensatie in dit gebied een verhoging van natuurwaarden te verwachten is. Om die reden mag compensatie daar in elk geval niet plaatsvinden, omdat dan stapeling van financiering zou plaatsvinden.

Conclusie: De delen van het plangebied die zijn aangemerkt als Ecologische Hoofdstructuur mogen niet worden gezien als natuurcompensatie, omdat voor de realisatie hiervan al van andere fondsen gebruik wordt gemaakt. De provinciale natuurcompensatieregels verhinderen stapeling van fondsen voor dit doel.

De in dit plan voorziene natuurcompensatie dekt de aangebrachte schade niet

Compensatie leidt hier niet tot het opheffen van de schade, omdat de compensatie (deels) andere waarden betreft dan die waaraan schade wordt toegebracht. Uit het voorgaande blijkt dat schade wordt verwacht aan een aantal kwalificerende soorten vogels (o.a. Roerdomp, Grote karekiet, Pijlstaart, Kranswiervegetatie, Meervleermuis), aan weidevogels en aan de habitats van een aantal beschermde soorten. Die schade (m.n. de schade aan grasetende soorten) wordt door de natuurcompensatie die deel uitmaakt van het plan (en die voorziet in uitbreiding van water, oeverlanden en moeras) niet goed gecompenseerd. Hierdoor resteert belangrijke schade aan vooral de grasetende watervogelsoorten.

Conclusie: de in de plannen voorziene natuurcompensatie compenseert de schade aan vooral grasetende watervogels niet of nauwelijks, waardoor na uitvoering van het plan belangrijke schade aan die soorten resteert.

Gelet op het bovenstaande verzoeken wij u nadrukkelijk geen medewerking te verlenen aan de verdere bestemmingsplanprocedure. Uiteraard zijn wij graag bereid de in deze brief genoemde punten nader toe te lichten.

Hoogachtend,

Mevr. K. van 't Oever, voorzitter Natuurbeschermingswerkgroep natuurvereniging IJsseldelta

J. Messelink, voorzitter Natuurvereniging IJsseldelta

Correspondentieadres:
De Hooizolder
Groene straat 94
8261 VJ Kampen

Bijlagen:

1. bevolkingsontwikkeling in de gemeenten Kampen en Zwolle
2. woningbouwplannen in de gemeente Kampen

Bijlage 1 Bevolkingsontwikkeling in de gemeenten Kampen en Zwolle

In deze bijlage zijn de cijfers opgenomen van de bevolkingsontwikkeling in de gemeenten Kampen en Zwolle. Bron van de informatie is het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), voor de prognoses een gezamenlijke publicatie van CBS en Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)⁶.

⁶ Bron: CBS (<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=71548NED&D1=0&D2=21-30&D3=a&D4=0,283&D5=0-7,12,I&HDR=G4&STB=T,G2,G1,G3&VW=T>)

Kampen (m+v)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2020	2025
0 tot 10 jaar	7.261	7.248	7.154	7.074	6.997	6.898	6.802	6.738	6.588	6.507
10 tot 20 jaar	6.686	6.660	6.679	6.723	6.746	6.868	6.956	7.014	6.996	6.643
20 tot 30 jaar	6.424	6.331	6.218	6.124	6.067	6.064	5.994	5.954	6.065	6.278
30 tot 40 jaar	7.074	6.836	6.700	6.587	6.495	6.456	6.419	6.328	6.221	6.144
40 tot 50 jaar	7.013	7.122	7.202	7.319	7.358	7.284	7.254	7.163	6.528	6.139
50 tot 60 jaar	6.077	6.107	6.148	6.263	6.324	6.434	6.525	6.660	7.045	7.010
60 tot 70 jaar	4.615	4.773	4.914	4.966	5.096	5.250	5.316	5.393	5.743	6.169
70 tot 80 jaar	2.959	3.017	3.060	3.163	3.213	3.236	3.310	3.416	4.127	4.585
80 tot 90 jaar	1.487	1.516	1.546	1.542	1.545	1.571	1.585	1.613	1.821	2.127
90 jaar of ouder	232	236	247	265	289	299	312	308	343	381
	49.828	49.846	49.868	50.026	50.130	50.360	50.473	50.587	51.477	51.983

Kampen (m+v)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2020	2025
0 tot 50 jaar	34.458	34.197	33.953	33.827	33.663	33.570	33.425	33.197	32.398	31.711
50 tot 60 jaar	6.077	6.107	6.148	6.263	6.324	6.434	6.525	6.660	7.045	7.010
60 tot 70 jaar	4.615	4.773	4.914	4.966	5.096	5.250	5.316	5.393	5.743	6.169
70 jaar en ouder	4.678	4.769	4.853	4.970	5.047	5.106	5.207	5.337	6.291	7.093

Zwolle (m+v)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2020	2025
0 tot 10 jaar	15.331	15.665	15.900	15.997	16.079	16.126	16.079	16.052	15.333	14.744
10 tot 20 jaar	13.174	13.266	13.422	13.647	13.792	14.063	14.349	14.631	16.105	16.151
20 tot 30 jaar	16.265	15.849	15.523	15.200	15.086	15.040	15.111	15.169	15.638	16.242
30 tot 40 jaar	19.164	19.095	18.754	18.511	18.201	17.864	17.655	17.416	16.704	16.782
40 tot 50 jaar	16.793	17.142	17.621	17.910	18.226	18.412	18.514	18.522	17.979	16.689
50 tot 60 jaar	13.887	14.135	14.385	14.744	15.067	15.360	15.634	16.008	17.412	17.958
60 tot 70 jaar	9.871	10.247	10.600	10.943	11.299	11.711	12.062	12.360	13.244	14.761
70 tot 80 jaar	6.403	6.454	6.541	6.601	6.664	6.764	6.913	7.088	8.913	10.196
80 tot 90 jaar	3.553	3.600	3.632	3.666	3.659	3.674	3.643	3.662	3.822	4.360
90 jaar of ouder	565	573	585	628	662	696	716	743	806	846
	115.006	116.026	116.963	117.847	118.735	119.710	120.676	121.651	125.956	128.729

Zwolle (m+v)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2020	2025
0 tot 50 jaar	80.727	81.017	81.220	81.265	81.384	81.505	81.708	81.790	81.759	80.608
50 tot 60 jaar	13.887	14.135	14.385	14.744	15.067	15.360	15.634	16.008	17.412	17.958
60 tot 70 jaar	9.871	10.247	10.600	10.943	11.299	11.711	12.062	12.360	13.244	14.761
70 jaar en ouder	10.521	10.627	10.758	10.895	10.985	11.134	11.272	11.493	13.541	15.402

Bijlage 2 Woningbouwplannen in de gemeente Kampen

Uitbreidingslocaties

<i>Naam project</i>	<i>Aantal woningen</i>
Bisschopsmijter	880
Onderdijs fase 2 e.v.	96
Onderdijs vervolfasen	600
Totaal	1576

Inbreidingslocaties, in procedure

<i>Naam project</i>	<i>Aantal woningen</i>
Berkpark	196
Molenzicht Kampen	49
van Heutz	44
Margaretha	110
Graafschap	10
Amandelboom	93
de Winde	14
IJsselmuiden Meer/ Weidestraat	285
IJsselmuiden Paalkamp	70
IJsselmuiden Slenke Es	70
IJsselmuiden Kulturhus	41
IJsselmuiden noord het BOS	66
IJsselmuiden Maarlenshof	35
Grafhorst Prefabo	33
Wilsum Meulenbelt	6
Kamperveen	3
Totaal	1125

Inbreidingslocaties, in ontwikkeling

Juliana van Stolbergschool	30
Zorgboulevard 2	20
Brunneperhaven	25
St. Nicolaasdijk	34
Buitenhaven	89
van Winsum	24
Kampen Wonen boven winkels	16
IJsselmuiden Koster	37
Spoorlanden	
Bovenhavenstraat	
Totaal	275
Herstructurering Hanzewijk	877